

Az elebb szakadtott cérna

Valóban nincs szükség az írószövetségre Magyarországon?

VARGA KLÁRA

Ilyen nincs. Ilyesmi csak Magyarországon eshet meg. Szenteste a Tilos Rádióban a műsorvezető részegen azt mondja, kiirtaná az összes keresztényt. Néhány kényszeredett ejnye-bejnye után erről már a baloldali sajtó nemigen beszél, viszont a reakciók kapcsán oda lyukad ki, hogy finoman szólva nincsen szükség a Magyar Írószövetségre.

A Tilos Rádió több, kiadós keresztényezését követően a Rákosi mentis polgári körök demonstrációt szerveztek a Tilos Rádió előtt. Ez alkalommal hangzott el Döbrentei Kornél utóbb kódolt antiszemizmus vádolt beszéde. E beszéd hatására Parti Nagy Lajos nyilvános levélben kilépett az írószövetségből. Mikor arról kérdezték, miért éppen most szánta el magát erre a lépésre, hiszen előbb is számos oka lehetett volna rá, azt válaszolta – bizonyos fülek számára nyilván költői magyarsággal: „Most szakadt el a cérna. Most szakadt elebb.” Kilépése nyomán 23 költő, író követelte levélben, hogy az írószövetség határolódjon el Döbrentei kijelentéseitől, valamint választmányi tagságából hívja őt vissza. Mert különben... Könnyű kitalálni, ha leírva nincsen is: különben majd – remélhetőleg kevesek örömeire – primán rá lehet sütni egy bizonyos jelzőt 1200 magyar íróra, költőre, és azokra is, akik velük – akár hivatalos helyről is – szóba állnak. Arról nincsen hír, hogy az elmúlt bő évtized kultúrát és politikát gyakran egybemosó acsakodásai során miért nem követelték idáig soha, senkitől, semmiféle elhatárolódást. Közülük különösen az aláírók között szereplő Kornis Mihálynak áll snájdigul az élő lelkiismeret szerepköre, aki egy szép napon azt találta mondani, hogy mi bizony sokkal jobban gyűlölünk titeket, mint ti minket. (Egyszer azért megkérdezném tőle, hogy ki a ti, és ki a mi?) Amikor Kornis e toleranciától és társadalmi szolidaritástól émelyítően csöpögő mondatot kipökte – talán a cecelégy csípte meg, és azért volt az egész –, senki nem akart kilépni sehonnán, senki nem követelte senkitől, hogy határolódjon el és így tovább. Vajon miért?

A napokban szép kövér sajtója kerekedett viszont P(atyolat) N(ebánicsvirág) Lajos tettének s a huszonhármak levelének. A kazalból mégis Seres László Népszabadság-beli dolgozata türemkedik ki, ha tájékoztatásban, durva szándékban nem is képes überelni Tilosék meghitt keresztényezős esteit. Seres állati viccesnek találja, hogy a levél aláírói az írószövetség 1956-ban megszerzett és 1986-ban visszanyert hitelére, illetve annak helyreállítására hivatkoznak. Pedig nem szükséges ahhoz politológusnak lenni, hogy 1956-ról és az írószövetségről valakinek ne a sztálinista jellegű pártirányítottság, hanem a forradalom jussan az eszébe, abban is az írók, költők meglehetősen szembeötlő szerepe, bebörtönzésük, megbélyegzésük. Kicsike kis ügyességgel azt sem lett volna lehetetlenség kideríteni, mi történt 1986-ban. Akkor parasztrévaizta le Berecz elvtársat Csóóri. Akkor lázadtak fel az írószövetség tagjai az ellen, hogy felülről jelöljék ki elnököket, tisztségviselőket. Akkor lett végül, nagy huzakodás után, Cseres Tibor az írószövetség elnöke. Seres László a köpönyeget forgatni képtelen Eörsi István segítségével kideríti azt is, hogy a rendszerváltás után írni-olvasni nem tudókat léptettek be rosszul értelmezett hazafiságból a szakmai szervezetbe. Na most, kérem, ezek az írni-olvasni nem tudó trogloditák a határainkon túl élő magyar költők-írók voltak... Övelük nem kívánt tovább már egy levegőt szívni a kilépő Eörsi annak idején. Kideríti Seres a mester szavai nyomán azt is, hogy az írószövetség mára fikció, mivelhogy az állami támogatás nagyrészt a re-

zsire megy el, tehát – okoskodik – akkor a Deák utca 18.-ban nincsen már élet, nem történik ott semmi a világon, néhány posztkádári, ámde Döbrenteivel javarészt egy követ fújó szellemalak marakodik megmaradt koncokon. Persze egy hírlapírónak honnan kellene tudnia a szervezet pályázati pénzekből megvalósított rendszeres élő programjairól, az Arany János-díjról, az évente megjelenő Verskarácsony-antológiáról, a szövetség két folyóiratáról (Magyar Napló, Kortárs) és így tovább. Az imigyen kitaposott ösvényen Seres végül odáig jut, hogy nincs is szükség az adófizető pénzből – is – fenntartott írószövetségre, nincsen szükség a fogalmazódófélben lévő szépirodalmi törvényre, tessék papírt, ceruzát fogni és jó műveket írni, amiket a piac majd úgyis megbízhatóan megmér. Ezen az irtáson tovább haladva persze arra is kilyukadhatunk, hogy akkor Esterházy Harmonia Celestise például nem jó mű, mivelhogy az adófizetők pénzén – Seresén is –, 15 millió forintból kellett németre fordítani. (Ha tényleg olyan prima, miért nem kaptak utána két kézzel még melegebben a németek, és fordították le maguknak viharos sebességgel, nem igaz?) Seres – úgy tűnik – azt is komolyan gondolja, hogy a filmtörvény is fölösleges pénzeket csal ki az állami költségvetéstől. S mindezt egy államilag támogatott napilapban zenésíti meg. Miért nem osztogatja cikkét inkább szamizdat for-

májában, saját költségen kinyomva, ha annyira sajnálja az írott szótól és a kultúra minden formájától az adófizetők pénzét?

Ideje persze feltennünk a kérdést: valójában honnan fúj a szél? Mi csípi igazából azok szemét, akik az írószövetséget igyekeznek bomlasztani, a nagy nyilvánosság előtt eláztatni? Sajnos analógiákkal jól állunk. Az írók '86-os lázadását Aczél elvtárs például nem tudta tünetmentesen megemészteni. Jó fél év múlva néhány rövid porázon tartott kedvencét arra kötelezte, hogy lépjenek ki a szervezetből. Szó volt egy ellenírószövetségről, de a szép és nemes terv végül megghiúsult.

Úgy három éve, a filmtörvényről való meg egyezés célegyenesében, amikor annyi marakodás után a magyar filmszervezetek végre egységesen felsorakoztak egymás mellett, hogy szület-

senek még ez emberöltő alatt magyar mozifilmek, tévéfilmek, az előző rendszer néhány kegyelt filmrendezője megtorpedózta a készülő megállapodást. Nem tudták elviselni, hogy a régi húsosfazéktól náluk távolabb elhelyezkedő, de gyakran nem kevésbé nagy formátumú és tehetséges kollégáik is lehetőségekhez juthatnak a jövőben.

Némileg hasonló a helyzet az írók esetében is. Nem mindenki lelkesedik a gondolatra, hogy a szépirodalmi törvény létrejöttével olyan irodalmi irányok ma gyakran nyomorküszöbön tengődő képviselői is valós lehetőségekhez jutnak, akiknek művei méltatlanul nem kerültek idáig a széles nyilvánosság elé. Különösen bántó lehet ez akkor, amikor a futtatottak jó része éppen kifulladás látszik, mint alkotó... Parti Nagynak persze könnyű a Göncz Árpád által összegegyezett ötmillió forinttal a zsebben (Magyar Irodalom Díj) ide-oda lépegetnie, bármi is legyen lábujjhegyen távozása következménye más írók számára. (Ha éppenséggel nem ez a szép kerek összegű díj volt a kilépés ára.) Kalász Márton, a Magyar Írószövetség elnöke az eddigiekkel kapcsolatban egyébként annyit mondott, hogy „nem kívánják tagjaikkal szemben a gondolat- és véleményrendőrség szerepét betölteni.” Az írószövetség 75 tagú választmányát – mely többek közt a nyílt levélben felvetettekkel is foglalkozik – március 2-ra hívták össze. Remélhetőleg az ott megszülető döntés után megpihen valamelyest a balliberális széplelkek mélyén a rendszerváltás kezdete óta ágáló kultúrkaompf olthatatlan igénye.

*Parti Nagynak persze
könnyű a Göncz Árpád által
összegegyezett ötmillió
forinttal a zsebben (Magyar
Irodalom Díj) ide-oda
lépegetnie, bármi is legyen
lábujjhegyen távozása követ-
kezménye más írók számára.
(Ha éppenséggel nem ez
a szép kerek összegű díj volt
a kilépés ára)*